

Zadanie 1.1 Monitorowanie i analiza nowych zagrożeń fitosanitarnych ze strony organizmów szkodliwych dla roślin

Kierownik zadania: mgr Magdalena Gawlak

Celem zadania było zapewnienie bezpieczeństwa upraw oraz naturalnych ekosystemów Polski poprzez opracowanie nowych i aktualizację przygotowanych w latach ubiegłych analiz ryzyka dla agrofagów i towarów objętych regulacjami fitosanitarnymi (w tym na potrzeby realizacji procesu legislacyjnego), opracowanie materiałów aplikacyjnych kierowanych do państw trzecich w celu uzyskania dostępu do rynku tych państw oraz opracowanie planów awaryjnych i planów działania, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 z dnia 26 października 2016 roku w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom.

W roku 2023 opracowano jeden nowy plan awaryjny dla agrofaga priorytetowego dla UE – *Thaumatotibia leucotreta* oraz przygotowano aktualizacje następujących planów przygotowanych w latach ubiegłych: *Anoplophora chinensis* i *Anoplophora glabripennis* (wspólny plan), *Bursaphelenchus xylophilus*, *Aromia bungii*, *Rhagoletis pomonella*, *Conotrachelus nenuphar*, *Bactericera cockerelli*, *Spodoptera frugiperda*, *Dendrolimus sibiricus*, *Popillia japonica*.

Dokumentami przygotowywanymi w celu wsparcia procesu legislacji były tzw. kategoryzacje wskazanych przez MRiRW 10 organizmów szkodliwych. Kategoryzacje to analizy, w których ocenia się, czy agrofag spełnia kryteria opisane w załączniku 1 sekcji 1 lub 4 do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2031 i kwalifikuje się (według aktualnie dostępnych danych i w oparciu o analizę ryzyka) jako agrofag kwarantannowy lub regulowany agrofag niekwarantannowy (RAN). W przygotowanych w 2023 roku kategoryzacjach podtrzymano kwalifikację organizmów kwarantannowych pięciu agrofagów (Tab. 1.). Z analizowanych czterech do tej pory nieobjętych regulacjami agrofagów zaproponowano zmianę statusu na: kwarantannowy dla jednego (*Litylenchus crenatae mccannii*); dla dwóch utrzymano status nieregulowanego (*Pantoea ananatis*, *Litylenchus crenatae*); dla jednego wstrzymano się z kategoryzacją do czasu uzyskania nowych danych (*Colletotrichum chrysophilum*). Jeden z wirusów rekomendowano do uznania jako RAN (Tobacco ringspot virus).

W 2023 roku MRiRW dwukrotnie zgłosiło potrzebę opracowania materiałów aplikacyjnych kierowanych do państw trzecich w celu uzyskania dostępu do rynku tych państw (tzw. raportów eksportowych). Przygotowano raporty na potrzeby wykonania oceny zagrożenia agrofagami (PRA) przez Wenezuelę (dla ziarna jęczmienia i owsa) oraz Chińską Republikę Ludową (dla nasion gorczycy).

W ramach zadania przygotowano dwuczęściowe webinarium na temat agrofagów priorytetowych, które stanowią potencjalne duże zagrożenie dla obszaru Polski oraz dla których opracowywane są plany awaryjne. Webinaria odbyły się 25 października i 8 listopada 2023 roku, skierowane były zarówno do inspektorów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN), jak również wszystkich zainteresowanych instytucji i osób związanych z rolnictwem, ogrodnictwem oraz leśnictwem. Webinaria zostały nagrane oraz udostępnione na kanale YouTube Instytutu Ochrony Roślin – PIB w celu umożliwienia zapoznania się z wykładami jak największej liczbie osób.

Ze względu na to, że agrofagi priorytetowe dla UE są nowymi zagrożeniami na terytorium naszego kraju (ponieważ nie występują na terenie Polski), w ramach zadania przygotowano w IOR – PIB oraz skonsultowano z GIORiN materiały informacyjne (ulotki) dotyczące wybranych gatunków szkodników – materiały zostaną udostępnione inspektorom, pracownikom ODR-ów, szkołom rolniczym i innym zainteresowanym instytucjom.

Tab. 1. Wyniki przeprowadzonych w 2023 r. kategoryzacji 10 agrofagów.

	Aktualna klasyfikacja organizmu			Proponowana klasyfikacja organizmu		
	Organizm kwarantanny	RAN	Organizm nieregulowany	Organizm kwarantanny	RAN	Organizm nieregulowany
OWADY						
<i>Anoplophora glabripennis</i>	X			X		
WIRUSY						
Potato virus S (izolaty pozaeuropejskie)	X			X		
Tobacco ringspot virus	X				X	
BAKTERIE						
<i>Pantoea ananatis</i>			X			X
<i>Ralstonia pseudosolanacearum</i>	X			X		
GRZYBY						
<i>Candidatus Liberibacter africanus</i> , <i>Candidatus Liberibacter americanus</i> , <i>Candidatus Liberibacter asiaticus</i>	X			X		
<i>Colletotrichum chrysophilum</i>			X			

NICIENIE						
<i>Litylenchus crenatae</i>			X			X
<i>Litylenchus crenatae mccannii</i>			X	X		
<i>Meloidogyne enterolobii</i>	X			X		